

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í Santiago

Santiago pu huá'ateujte'e

¹ Inee Santiago, i nej tí'ivaire'e í Dios jemi, neajta ne'íjna í tavástar'a jemi, a'íjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een, ayée nu ne'íjna jetze tejá'amuateujte'e, mi sej huá'a jetze ajtémecan a'ímej í teitejra'a í mej huá'a jetze airaújnejjte a'ímej í huá'avaujsimua'aci'i í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, seajta mi ti Dios amuaaré'e'itixi a'u ti na'a seij chuéjra'a japua.

Jíme'en í ja'ati ti xaa té'atzaahuate'e, ti ajta naa tirú'umua'aree

² Ti pua'a ayén tejamuáaci'iti tíj na'a a'íjna í sej jín á'aviicua'ire'e, setá'aj siyen tiú'umua'ati ti xí'epi'in 'een, setá'aj seajta se'íjna jín huataújtemua'ave'en.

³ Ayee xu huárini, a'iné xu'uri ramua'aree ti pua'a ayén a'íjna jín amuáaruuren ti ij Dios ayén amuaatéeseij ti pua'a siyen rá'astijre'e nusu secaí, a'í pu ajta ayén á'amuaruuren sej si te'utáviicua'i.

⁴ Setá'aj seajta siyen rí'i ráaruuren sej si nain jín te'utáviicua'i, a'iné set'íj siyen se'íjna jín huarín, ayée xu nain jín araúrastejsin í Dios jemi, seajta siyen runaíjmire'en. Capu ti'iti tejamua'utéturaate'esin.

⁵ Ti pua'a rá'aturaate'e seij ti ij naa tirú'umua'areere a'ij ti ye'í huárini, ché'e a'ín

ayén raatáhuavii í Dios. Ajta a'ñin Dios, ayée pu a'ijna jín raatá'asin, a'iné a'ñi pu ruxí'evi'ira'a jín jeíhua huápi'i tihua'atá'aca í ruteítestemua'a. Ajta, a'ñi pu caí hua'ajteá'axi'isin.

⁶ Mi ajta, ché'e a'ñin í ja'ati ayén a'ijna tiraatáhuavii a'ijna jime'e ti ayén ti'ayajna ti xaa té'atzaahuate'e, icu. Ché'e a'ñin caí a'ij mé'e tejé'eti'ititan, a'iné a'ijna í ja'ati ti xaa a'ij pu pua'a na'a tirá'amitiejte'e, ayée pu che'atá na'a 'een tíj ajta 'een í jaj ti aujruuréjvee í eeca jime'e.

⁷⁻⁸ Capu a'atzu xí'epi'in mé teuúmu'a'aree a'ijna í ja'ati a'ijna jime'e ti hua'apuaca jín á'ujca'ane ti ij ayén huárini. Capu a'atzu ayén tirá'amitiejte'e a'ij ti huárini ti'itij jime'e. Ajta ja'ati ti ayén 'een, capu a'atzu ra'ancuré'asin í tavástar'a jemi.

⁹ Ajta a'ñin í ta'ihuaara'a ti caí a'ij tí'ijviicua'i, ché'e a'ñin a'ijna jín huataújtemua'ave'en a'ijna jime'e ti Dios ayén jeíhua huápi'i rí'i tiraatá'asin.

A'ñi pu tiu'utépu'a'ajte a'ijna ti chíjteaani tí'ijcha'ñi

¹⁰ Ajta a'ñin í ta'ihuaara'a ti ajta chíjteaani pú'een, ché'e a'ñin ayén rí'i tiratá'acare'en í Dios a'ijna jime'e ti ayén tiráaci'iti a'ijna ti raatatévi'iraste'esin. A'ñi pu xaa ayén che'atá na'a tiu'utépu'a'ari tíj ajta a'ijna í xuuxu'u ti tu'upi jetze xuta'a.

¹¹ Jee xaa, tí'ij u e'ijnén í xicaj, a'ñi pu 'i a'ñin tu'upi ayén huatéhuasin í xicaj jime'e. Ajta a'ñin xuuxu'ura'an, a'ñi pu cávatzijsin. Ayee pu 'i tiu'utépu'a'ari í ti jín naa seijre'eca'a. Ayee pu che'atá na'a tí'ijruuren a'ijna í chíjteaani. A'ñi pu á'apua'aren nain jime'e ti jeíhua huápi'i tí'ijcha'ñica'a.

Ti pua'a ti'iti ayén ca'aníjra'a ti'itá'acare'en ti ja'ati a'ij pua'a huárini í Dios jemi

¹² Rí'i pu tiraatá'aca a'ijna í ja'ati ti pua'a ayén rá'aviicua'i a'ijna ti ca'aníjra'a ratá'aca ti ayén huárini ti a'ij pua'a een í Dios jemi, a'iné tí'ij ari ayén te'utáviicua'i a'ijna ti jín raatamuári'eriste, Dios pu ayén tiraatá'asin a'ijna ti ayén raamuá'iti, ti ayén ruurican huateáturan a'u ti Dios é'esejire'e tíj na'a rusén jime'e. Ayee pu a'ijna jín te'ataújratziiri'i í Dios ti ayén hua'utá'asin naíjmi'lica a'ímej í mej miyen raxí'leve'e me'ijna í Dios.

¹³ Ti pua'a ayén ca'aníjra'a tiraatá'aca seíj í ja'ati ti ayén ráaruuren a'ijna ti a'ij pua'a een í Dios jemi, ché'le caí a'íin ayén tiu'utaxáj yee Dios pu ayén ca'aníjra'a raatá'aca tí'ij ayén huárini a'iné capu ri'irí ti Dios ayén ca'aníjra'a raatá'an ti i a'íin ja'ati ayén a'ij pua'a huárini. Jee xaa ne'u, capu ajta a'atzu ri'irí ti ja'ati ayén ca'aníjra'a raatá'an í Dios tí'ij a'íin Dios ayén huárini a'ijna ti a'ij pua'a een. Ajta a'íin í Dios, capu ja'anáj ayén ca'aníjra'a tiraatá'aca í ja'ati tí'ij a'íin ja'ati ayén huárini a'ijna ti a'ij pua'a een.

¹⁴ Mi ajta, ti pua'a ayén ca'aníjra'a raatá'an í ja'ati ti ayén huárini a'ijna ti a'ij pua'a een í Dios jemi, ayée pu xaa a'ijna jetze á'ujca'ane a'ijna jetze í ruxí'levi'ira'a ti jetzen airáninei í tzajta'an. A'íi pu a'ijna jín á'ujca'ane ti ayén tirá'amítiejte'e ti naa seijre'e a'ijna í ti'iti ti a'ij pua'a een.

¹⁵ Jíme'en pu'u ayén raaxí'epi'intare ti ayén huárini, aj pu 'i ayén auteáturaasin í Dios jemi. Ajta, ti pua'a ari huataújnaijmire'en a'ijna ti a'ij

pua'a een í Dios jemi, aj pu 'i mi'ini a'íjna í ja'ati ti a'uté'itzee í Dios jemi.

¹⁶ Ne'ihuaamua'a, mi nej jeíhua huápi'i já'amuaxe'eve'e, caxu huataúra'an ti ja'ati ti'iti jín amuaacuanamuan.

¹⁷ Tíj na'a ti xí'epi'in 'een, ti ajta caí ti'iti jín á'atura ti ayén rí'i tejamuáaci'iti ja'anáj ti na'a, a'úu pu é'eme'ecan u ta japua, a'íjna jemi í tej rájya'upua, a'íjna ti nain tiú'utaahuaca'a a'íjna ti ayén tí'itatzeve'e ti júte'e é'esejre'e. Mi ajta, a'íjna jemi, ja'anáj ti na'a pu ayén che'atá na'a tí'isejre'e itejmi jemi. Capu a'atzu seicié ruruurejca, capu ajta ayén ráaruurejsin tí'ij ayén huatética'are itejmi jemi.

¹⁸ Ruxí'evi'ira'a pu jín, ayén taatá'a tej tiyen huatasejre'en í chaanaca japua a'íjna jime'e ti téjmi jemi raateájtuaa í runiuuca ti tzáahuati'ira'a jín seijre'e. Ayee pu 'een jín huaríj tej ti tiyen che'atá tena'a éeni'ici'e seijre'e tá'ara'ani tíj ajta a'íjna ti amuacaícan jín huatasejre í eloote í mej majta ratatú'irihua'a mú á'aye'i í Dios jemi.

A'íme í mej rá'astijre'e í niuucari

¹⁹⁻²⁰ A'íj pu jín, setá'aj siyen ráamua'aree a'ij sej ye'í huárini, ne'ihuaamua'a, mi nej já'amuaxe'eve'e. Rí'i xu'u, sej si ráanamua temua'a naa. Mi seajta, caxu ca'anacan tihua'utá'ixaate'esin í teite. Caxu seajta ca'anacan huataníniu'ucacu, a'iné capu rí'irí ti ja'ati ayén ráaruuren a'íjna ti xí'epi'in 'een í Dios jemi ti pua'a ayén niu'ucara'a jín ti'itiújcha'íi.

21 A'íj pu jín, setá'aj siyen raatapuá'ajta nain jime'e ti a'ij pua'a een, ti ajta xána'avisi'i seijre'e. Mi seajta mú'een, setá'aj siyen ruxieemíjte'e ra'ancuré'an se'íjna í niuucari ti mú'ejmi jemi huatétuiihuaca'a, ti ajta jín Dios ayén raayí'iti ti amua'irájtuaani.

22 Seajta mú'een, caxu siyen sena'a ranamuajra a'ij ti ti'ixa í niuucari sino seajta siyen huárini a'ij ti tejá'amua'itiii. Na'ari caí, ayée xu rucuanamuáa xá'aju'un rujímua'a sena'a.

23 Ayee pu 'een a'íjna í ja'ati ti caí ayén ríci a'ij ti ti'ixa í niuucari sino ayée na'a rusej ranamuajra. Ayee pu 'een tíj a'íjna í ja'ati ti ruciéenime'e seij í 'ájte'ehua jetze.

24 Jíme'en pu'u rusej, aj pu i tíchesin, ajta á'iyen yá'uhua'axijsin a'ij ti seijre'eca'a í ciéenime'ara'an.

25 Ajta a'íin ti temua'a naa tirá'aseij a'íjna í niuucari ti jín Dios tí'ajta, ti ajta caí ti'iti jín á'atura, ti ajta Dios jín ru'irájtuaani, ayée pu Dios rí'i tiraatá'asin ti pua'a a'íin pu'éene'e a'ame seij ti ayén rí'i ti'itiújcha'íi a'ij ti a'íin niuucari ti'ixa. Na'ari caí ti pua'a a'íi na'a pu'éene'e a'ame seij ti ayée na'a ranamuajra, ajta ca'anacan yá'uhua'axin, capu rí'éene'en huateáturaasin í Dios jemi.

26 Ti pua'a ja'ati ayén tiú'ujxajta í ru tzajta'a yee ti temua'a naa tirá'astijre'e í ruye'irá, ajta ti pua'a a'íin ja'ati caí raatapuá'ajta ti a'ij pua'a ti-huá'axajta í ruxí'ej teite, a'íi pu ayén rucuanamua í ru tzajta'a. Capu ti'iti vaire'e a'íjna í ye'irájra'an a'íjna í ja'ati.

27 Ayee mú ríci a'íime í mej miyen ra'ará'astijre'e

í ye'irá ti ri'éene'en jín seijre'e í Dios jemi, ti ajta caí ti'itij jín á'atura jemin í tej rájya'upua. Miché'e ayée mena'a rijca: mej mi miyen huá'umuaare a'ímej í mej ti'iti jín rajpuaíjtzi me'íjna jime'e í mej x'íejcanta muá'araa nusu mej antiújseijtareca'a; mej mi majta ahuaújcu'uven, mej mi caí huaújxana'acira'aten a'ímej jamuan í mej chaanaca japua huachéjme.

2

Mej mi caí a'ij pua'a huajá'useijra í ruxí'ej teite

¹ Ne'ihuaamua'a, a'iné mú'een xu rá'astijre'e í tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een, ti ajta nain jín antiújmua'aree í Dios jemi, a'ij pu jín, setá'aj siyen ruxí'ej sena'a huajá'useijra naijmi'íca í teite. Capu amín a'ij, ti pua'a seij chíjteaani pú'een nusu caí.

² Tiché'e tiyen tiraataxáj yee hua'apua mú me'uun a'uteáruti a'u sej e'etiújse'iri. Ajta í seij, ayée pu aniira ucárujte'e, ajta naa éene'e ti'itechée. Ajta í seij, a'í pu caí a'ij tí'ijviicua'i, ajta ayén mí'ime'ecan ucachée.

³ Seajta mú'een, ayée xu temua'a naa ra'ancuré'evi'itin se'íjna ti naa éene'e ti'iteéchen, seajta siyen tiraata'ixaate'en tijín: “Ííye'e jí, patá'aj yé a'ujyeíjxi'in a'u ti jaítze'e á'ujxe'eve'e.” Ajta, jime'en a'íjna ti ayén mí'ime'ecan ucáachen, siyen che'e na'a xu'u tiraata'ixaate'en tijín: “Patá'aj mé huatéveeca nusu yé a'ujyeíjxi'i yé ne'ícata'a.”

⁴ Ti pua'a siyen rijca, ¿ni qui siyen ruxí'ej sena'a tihua'useijra í ruxí'ej teite? ¿Ni qui secaí siyen ruruure matíj a'íime í mej a'ij pua'a mé titeu-muámua'aree, í mej majta huá'axijte'e í ruxí'ej

teite? Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Ti pua'a siyen caí ruxí'ej sena'a tihuá'useijra í ruxí'ej teite, ayée xu ruruure matíj a'íime.

⁵ Casi'i, xáanamujri'i, ne'ihuaamua'a. Dios pu ayén hua'avé'ejajpuaxi a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i a'ímej tzajta'a í mej yen japuan huachéjme í chaanaca japua, mej mi jeíhua huápi'i tí'ijcha'íica í Dios jemi me'íjna jime'e mej té'atzaahuate'e, ti ij ajta ayén tihuá'uci'ti mej jamuan tiu'uta'aíjta tíj na'a Dios ari a'íjna jín te'ataújratziiri'i huá'a jemi í mej raxí'eve'e.

⁶ Mi seajta mú'een, xu'uri raatéxiehuataca'a se'íjna ti caí a'ij tí'ijviicua'i. Majta a'íime í mej chíjteaani pú'een, a'íí mú a'íin pú'een í mej puaíjtzí amuaatá'aca. Majta miyen amua'avi'itijcica huá'a jemi í mej tí'ixi'epi'íntare'e.

⁷ A'íí mú majta a'ij pua'a tí'ijxa me'íjna í niuucajtze'en sej jín siyen ánte'arua, í sej seajta rí'í tiratá'aca.

⁸ Xí'epi'ín xu rici ti pua'a siyen tzáahuati'ira'a jín ra'ará'astijre'en se'íjna í niuucari ti jín Dios tí'aijta ti ayén jíme'en ti'ixa í niuucari jetze tíjín: “Patá'aj piyen raxí'eve'e í axí'ej tevi patíj asej tí'axe'eve'e.”

⁹ Mi ajta, ti pua'a secaí siyen ruxí'ej sena'a tihuá'useijra í teite, ayée xu seri auteájturaa í Dios jemi. Ajta a'íin í niuucari ti jín Dios tí'aijta, ayée pu ari ayén ama'uxijte a'íjna jime'e sej caí rá'aste se'íjna í niuucari.

¹⁰ Aye pu'u na'a, a'iné ti pua'a ja'ati ayén nain jín te'ará'aste a'íjna í niuucari mej jín tí'aijta, ajta ti pua'a ayén seíj jín auteáturan í niuucari jemi, ayée mú rá'axijte'e ti nain jín auteájturaa.

¹¹ A'iné a'ín ti ayén raataxájtaca'a tijín: “Capej tí'axana'acira'ate”, a'í pu ajta ayén raataxájtaca'a tijín: “Capej tí'itecui'ica.” A'íj pu jín, ti pua'a piyen caí ti'ihuá'axana'acira'aten, mi pajta piyen xaa tiu'ujé'ica, a'íj pej jín peri auteájturaa a'íjna jemi í niuucari í mej jín tí'aijta.

¹² A'íj pu jín, setá'aj siyen tí'ixajta, seajta siyen r'íi ti'itiújcha'íi a'íj ti tiraavíjte'e a'íjna jime'e ti Dios ayén a'íjna jín amuá'axijte'en a'íjna jemi í niuucari ti jín amua'irájtuaani.

¹³ Jee xaa ne'u, ti pua'a ja'ati caí ayén huá'acu'uve í ruxí'ej teite, capu Dios ayén rá'ancu'uvajxi'isin a'íjna xicáara'an ti jetzen tité'axijte'en. Na'ari caí, ti pua'a ja'ati ayén huá'acu'uve í ruxí'ej teite, Dios pu r'íi tiraatá'asin a'íjna xicáara'an jetze.

A'ijna ti jín ja'ati té'atzaahuate'e, ajta ti jín r'íi ti'itiújcha'íi

¹⁴ Ne'ihuaamua'a, ¿a'iné ti'iti jín tiratéva'iri seíj í ja'ati ti pua'a ayén na'a tí'ixajta yee ti té'atzaahuate'e, ajta caí ayén ti'iti jín rijca í mej jín ramua'aree ti ayén ti'ayajna ti a'ín ja'ati té'atzaahuate'e? ¿Ni r'í'iri ti a'ín ayén ru'irájtuaani ti ayén na'a té'atzaahuate'e? Capu xaa ne'u.

¹⁵⁻¹⁶ Tiché'e tiyen tiraataxáj yee ti ja'ati ayén huárini ti a'amua jetze ajtémecan. Capu amín a'íj, ti pua'a teáata'a pírici, na'ari 'íita'a. A'í pu ayén caí ti'itéechen, ajta caí ti'iti tícha'íi ti ráacua'ani tíj na'a seíj xicaj jetze. Ajta a'ín ja'ati ayén á a'ire'enen seíj jemi ti ajta mú'ejmi jetze ajtémecan. Aj pu 'i ayén tiraata'ixaate'en a'íjna ti tirá'aturaate'e. Ajta a'íjna í ja'ati, ayée

na'a tiraata'ixaate'en yee “Aricu, ché'e rí'i mu'u timuajé'evaire'e.” Ajta caí ti'iti raatá'an ti jín hu-ateújvair'e'en. ¿A'iné na'aqui té'eme a'íjna jemi ti caí ti'iti tihua'utá'a, a'íjna í ja'ati ti ayée na'a té'atzaahuat'e? ¿Ni qui temua'a naa? Capu a'atzu xaa ne'u.

¹⁷ A'íj pu jín, ti pua'a ja'ati ayée na'a té'atzaahuat'e, ajta caí ti'iti jín ayén ríci ti jín raataseíjrate'esin yee ayej ti'ayajna ti a'ín ja'ati té'atzaahuat'e, capu a'atzu a'íj ti'itéva'iri.

¹⁸ Mi ajta, ja'ati pu ayén tiu'utaxájta tíjín: “Seíj pu ayée na'a té'atzaahuat'e, ajta í seij, a'í pu ayén ti'iti jín ti xí'epi'in 'éen ríci.” Mi neajta inee, ayée nu tí'imua'ixaate'e yee patá'aj naataseíjrate'en í pej jín té'atzaahuat'e pej caí piyen ti'iti ti xí'epi'in 'een jín tí'iruure.

Mi neajta inee, ayée nu timuaataseíjrate'esin ti ayén ti'ayajna nej té'atzaahuat'e ne'íjna jime'e í nej ti'iti jín niyen ríci ti xí'epi'in 'een.

¹⁹ Ayee pepu'u té'atzaahuat'e ti seij na'a pú'een í Dios. Xí'epi'in pej ríci. Ayee mú che'atá mena'a té'atzaahuat'e a'íime í tiyáaru'use, majta ruvivé.

²⁰ Mi pej caí rí'i mé teuúmua'aree, ¿ni tzaa piyen raxí'eve'e nej niyen temua'a naa timuaataseíjrate'en ti caí ti'iti a'íj ti'itéva'iri ti pua'a ja'ati ayée na'a té'atzaahuat'e, ajta caí ti'iti jín ayén ríci ti xí'epi'in 'een?

²¹ A'íjna í tayá'upuaci'í a'íjna í Abraham teecan, urarí'ene'acan pu jín huateájturaa í Dios jemi a'íjna jime'e ti raatámua'í'ivajta'ca'a í ruyauj í tetej japua, a'íjna í Isaac. ¿Ni caí ayén ti'ayajna? Jee xaa ne'u.

²² A'íj pu jín, ayée tu ramua'aree ti a'íjna a'íj ti huaríj, ayée pu jamuan ti'itéva'iri a'íjna ti ajta

té'atzaahuat'e. Ajta, ayée pu raanaájmire ti té'atzaahuat'eca'a a'íjna í Abraham a'íjna jime'e a'ij ti huaríj.

²³ Tí'iquí ayén araúrate a'íjna ti ayén té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tíjn: “Abraham pu rá'antzaahua a'íjna í Dios, ajta ayée pu tiraaxí'epi'íntari'iri'i ti a'ín ayén ri'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi.” Matí'ij mi miyen raatamuá'a tíjn: “Tí amiigura'an pú'een í Dios.”

²⁴ A'ij pu jín, ayée pu ámitieere'e ti seij ayén ri'éene'ecán jín huateáturaasin í Dios jemi a'íjna jime'e a'ij ti ajta rici, capu a'í na'a jín ti té'atzaahuat'e.

²⁵ Ayee pu che'atá na'a tiráaru a'íjna í Rahab teecan, a'íjna í ííta'a ti ramuá'íticijca í tumin í rutevij jime'e. Tí'ij a'ín ayén rí'i hua'ancuré'evi'iti a'ímej í mej rá'eeve'eca'a, aj pu 'i seij jetze í juye hua'uta'íteca'a. Tí'ij ayén a'íjna jín huaríj, aj pu 'i ayén urarí'ene'acan jín huateájturaa í Dios jemi.

²⁶ A'iné, capu rí'irí ti ja'ati ruuri á'ara'ani ti pua'a caí uráxiejniu'uca, ayée pu che'atá na'a caí tí'itij vaire'e ti pua'a ja'ati ayée na'a té'atzaahuat'e, ajta caí tí'iti a'ij ruure ti xí'epi'ín 'een.

3

A'ij ti tí'itij jín tí'ivaire'e neanureáara'an í seij

¹ Setá'aj caí siyen huataúra'an sej mu'ití se'íjna jín te'enteárate se'íjna jime'e sej tihua'amua'atée í seica a'iné xu'uri ramua'aree ti jaítze'e ca'anín jín tá'axijte'en í Dios itejmi, i tej tiyen tí'imua'ata ti caí ayén tihua'axijte'en a'ímej í mej caí miyen tí'imua'ata.

² Jee xaa, naímili tu tiyen ti'itij jín tite'uté'itzea'ara. Ajta ti pua'a ja'ati caí ayén ti'iti jín até'itze'ara'an a'íjna jime'e a'ij ti a'ín ti'ixa, ayée tu tí'ijmua'aree ti a'ín pú'een ti ri'éene'ecán jín seijre'e, ajta ti a'ín raayí'iti ti ayén á'ujcu'uven í rutevij jime'e tí'ij caí ti'itij jín auteáturan.

³ Casi'i, ayée tu hua'ancárujti'iraca huá'atene'en í cahuaayu'u te'íjna í xaachin mej mi ta'ará'astijre'en. A'íj tu jín, te'íjna jín tiyen hua'aré'eca'ani.

⁴ Ajta a'íjna í baarcu, ti ajta temua'a ti'ive'ée. A'í pu eeca ayén ráatajchi ca'anín jime'e. Mi ajta, a'íjna jín í c'iyej ti jaata'a atéjvee, ayée pu tí'ivaire'e ti ij a'ín í ti ramuari'e ayén raajájsime'en í baarcu a'u ti a'ín ayén yé'exe'eve'e.

⁵ Ayee pu che'atá na'a cíieene'en seijre'e í ta jetze a'íjna í taneanúj. Mi ajta, ayée pu á'ujca'ane ti ve'ecán jín ahuaújzahuate'en. Teajta iteen, temua'a tu teri tiyen ramua'aree ti ayén ri'irí ti taij ti cíj na'a teájtaani, ayée pu ve'ecán jín tiu'uré'ataasin.

⁶ Jee xaa ne'u, ayée pu che'atá na'a seijre'e í taneanúj tíj taij. Ayee pu ajta seijre'e tíj na'a ti a'ij pua'a een í mej jín a'ij pua'a titetiújcha'íí a'íime í mej yen japuan huachéjme í chaanaca japua. A'í pu tajá'ujipua tíj na'a í ta jetze. A'ijna ti a'ij pua'a een ti jetzen 'aíjninei í taneanúj, a'í pu ca'aníjra'a ratá'aca í tiyaaru'u ti ayén huárini. A'í pu ajta a'íjna jín ayén ca'aníjra'a hua'atá'aca mej mi miyen runiú'ucara'a jín a'ij pua'a tí'iteseijre'e matíj mena'a pua'amé miyen yen japuan huachéjme íiyen chaanaca japua.

⁷ Jee xaa ne'u, ayée mú tiraayí'iti í teite mej hua'umuá'acante'en matíj mena'a pua'amé yen seijre'e a'ímej í ti'itén mej íiyen xuaa, majta í mej rá'ara'ive, majta í mej sínuurive á chuaata'a, majta í mej jaata'a á'axuaa. Mu'uri miyen ti-hua'umuá'acaante naíjmi'ica.

⁸ Mi ajta, capu ja'ati ayén raayí'iti ti ruseíj ayén raamuá'acante'en í runeauj. Ayee pu 'een a'íjna í neanuri tíj a'íjna ti a'ij pua'a een, ti caí ja'anáj ti'itíj jín té'astijre'e. Ajta a'ín ti jetzen 'aíjninei, ayée pu che'atá na'a 'een tíj huá'ave'eri ti tiu'ujé'ica.

⁹ A'íj tu jín taneanúj tiyen rí'í jín tiratá'aca te'íjna í tavástar'a, te'íjna í tej teajta rájya'upua. Teajta te'íjna jín tiyen a'ij pua'a tihuá'axa te'ímej í teteca í ti Dios ayén huá'utaahuaca'a miyen seíire'e tíj í tévira'an.

¹⁰ Ajta, ayée pu tí'irineca tej a'ij tena'a jín í taneanúj tiyen rí'í ti'itá'aca, teajta tiyen te'íjna jín a'ij pua'a ti'ixa. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, ne'ihuaamua'a, ti caí ayén tiraavíjte'e.

¹¹ Niché'e seíj jín niyen tejámuaatá'ixaate'en. Jíme'en a'íjna a'u ti e'ejáíjxa, ¿ni qui rí'irí ti a'uun miijmu ayén ajnén a'íjna í jaj ti rumua'atí jamuan í jaj ti antzíjvi'i? Capu a'atzu xaa ne'u.

¹² Ne'ihuaamua'a, ayée pu che'atá na'a 'een a'íjna jime'e í huaréj, a'iné capu rí'irí ti a'íjna jetze ayén huatáca'an a'íjna í aceituuna. Ajta a'íjna jetze í uuva, capu rí'irí ti ayén jetzen huatáca'an a'íjna í huaréj. A'íj pu jín, ayén che'atá na'a caí rí'irí ti jaj ti rumua'atí a'uun ajnén a'u ti e'ejáíjxa, ti ajta jetzen ajnén a'íjna í jaj ta'antzíjvi'i.

Mua'atzíra'a ti júte'e é'eme'ecan

¹³ Ti pua'a ja'ati mú'ejmi jemi seijre'e ti rí'i mé teuúmua'aree, ti ajta yaú'itie temua'a naa, ché'e a'ín ayén a'íjna jín tejamuaataseíjrate'en a'íjna jime'e ti rí'i tí'itíújcha'íica'a, ti ajta ayén ruseijrata ti caí ve'ecán jín antiújmua'aree. Ayee xu se'íjna jín ramua'aree ti a'ín ja'ati tzáahuati'ira'a jín rí'i mé teuúmua'aree.

¹⁴ Mi seajta mú'een, ti pua'a siyen huápi'i chueere'e í ru tzajta'a, ajta ti pua'a siyen ca'anín jín tí'itese'eca'a sej siyen ra'antimuá'itín a'ij sej tí'ijxe'eve'e í ru tzajta'a, caxu siyen se'íjna jín á'ujtzaahuat'e. Caxu seajta tí'ihua'ita, se'íjna jime'e a'ij sej ríci.

¹⁵ Tij na'a ti ayén 'een, capu ayén tiraavíjte'e. Capu ajta a'uun a'uvé'emej u ta japua Dios ti é'eseijre'e sino yen pu chaanaca japua huataseíjre. A'uu pu eiráninei huá'a mua'atzíira'a jetze a'íime í mej rujímua'a mena'a a'ij tirájteuve a'ij mej ríci.

Jee xaa ne'u, tiyaaru'u pu ayén ca'aníjra'a hua'atá'aca mej mi miyen huárini.

¹⁶ A'u ti na'a mej miyen chueere'e, ajta a'u ti na'a mej miyen ca'anín jín tí'itese'e mej mi miyen ra'antimuá'itín a'ij mej tí'ijxe'eve'e, a'úu mú miyen ché'e mena'a a'ij pua'a tí'itíújcha'íi muá'aye'i, majta miyen rá'astijre'e tí'iti ti na'a ti a'ij pua'a een.

¹⁷ Ajta a'ín mua'atzíira'a ti a'uun a'uvé'emej u ta japua Dios ti é'eseijre'e, ayee pu ca'aníjra'a hua'atá'aca mej miyen rí'éene'ecán jín seíire'e muá'ara'ani, mej mi majta temua'a naa tíú'uríhuaamua'atan, majta ruxí'evi'ira'a jín miyen rí'i tí'iteseijre'e. A'íi pu ajta ayén ca'aníjra'a hua'atá'aca mej mi huá'astijre'e a'íimej í mej

tihua'ajte'e, mej mi majta ruxí'evira'a jín huá'ancu'uvajxi'in í ruxí'ej teite. Nain mú jín miyen ríci tí'itij jime'e tí rí'í tí'iseijre'e. Tí pua'a miyen tí'itij jín te'ataújratzii, ayée pu té'eme mej miyen huárini. Camu tí'ihua'itaca.

¹⁸ Ajta a'íime í mej miyen rahuahuau a'ij mej huárini mej mi hua'utéjpua'ajte'en í ruxí'ej teite mej mi caí ché'e miyen runé'usi'ite'e, ayée mú tiu'utátuiire'esin í Dios jemi a'íjna tí rí'éene'ecán jín seijre'e í jemin me'íjna jime'e mej ruxí'evira'a jín rí'í tí'itíujcha'íica'a, majta ca'aníjra'a hua'atá'aca í seica mej mi miyen che'atá mena'a huárini.

4

A'iné'éen jime'e maújne'usi'ite'e í teite

¹ Ayee pu tí'irineca mú'ejmi tzajta'a. Xu'uri já'ita'a a'utac'íica, seajta runé'usi'ite'e. ¿A'uné jetze e'iraaye'li a'íjna tí ca'aníjra'a amuatá'aca sej si siyen ríci? ¿Ni caí a'uun e'iraaye'li í a'amua tzajta'a? Jee xaa ne'u, a'í pu pírici í á'amuamua'atziira'a tí ayén ca'aníjra'a amuatá'aca sej runé'usi'ite'e.

² Ayee xu raxí'eve'e sej jeíhua tí'ijcha'íica. Mí seajta caí, caxu siyen tí'ijcha'íi. A'íj xu jín siyen tí'itecui'ica. Seajta jeíhua huápi'í tí'inecua'atze. Mí seajta mú'een, caxu siyen rá'acu'uvijre'e. A'íj xu jín siyen autéjhuiica sej runé'usi'ite'en, seajta rújaaxiejvi'i. Ayee xu 'een jín secaí tí'ijcha'íi se'íjna jime'e sej caí siyen rahuahuau í Dios jemi.

³ Na'ari caí, tí pua'a siyen raatáhuavii, capu ayén tejamaatá'aca a'íjna jime'e sej caí siyen jé'iyecan jín raatáhuaviiri'i, a'iné ayée xu éeni'ici'e

raxí'leve'eca'a sej si ché'e sena'a raaxíjten a'ij ti tejamuá'amitiejte'eca'a, sej si se'ijna jín huataújtemua'ave'en.

⁴ Mi sej siyen ruxána'acire'e, ¿ni tzaa secaí siyen ramua'aree a'ij ti seijre'e í Dios jemi? Ti pua'a ja'ati ayén hua'ajtéjaahuat'en a'imej í mej íiyen chaanaca japua huachéjme, ti pua'a ayén che'atá na'a huárini a'ij mej tí'ijrí'ire, a'í pu ajta ayén éeni'icí'e huateáturan í Dios jemi ti seij ti rájcha'íire'e. A'ij pu jín, ti pua'a ja'ati ayén raxí'leve'e ti hua'ajtéjaahuat'en temua'a naa a'imej í mej íiyen seijre'e í chaanaca japua, a'í pu ajta ayén éene'e a'ame tíj seij ti rájcha'íire'e í Dios.

⁵ Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna. Na'ari caí, capu ti'ti jín a'ij huataújmua'a a'ijna í niuucari ti ari á'ayu'usi'i, ayén tíjín: “Jé'ecan pu chueere'e a'ijna jemi í xiéjniu'ucare'ara'an ti ayén raateájtuaa itejmi tzajta'a.”

⁶ Mi ajta a'ín Dios, ayée pu jaítze'e rí'i titatá'aca tej ti tiyen ra'ará'astijre'en. A'ij pu jín, ayén té'eyu'usi'i tíjín: “Dios pu ayén huá'ajcha'ire'e a'imej í mej á'ujtzaahuat'e. Mi ajta, a'í pu rí'i tihua'atá'aca a'imej í mej ruxieemíjte'e í jemin.”

⁷ A'ij pu jín, setá'aj siyen ra'ará'astijre'en í Dios. Setá'aj seajta rájcha'íire'e se'ijna í tiyaaru'u. Ti pua'a siyen huárini, aj pu xaa tíchesin mú'ejmi jemi.

⁸ Setá'aj ajteáxiire vejli'i í Dios jemi. Ti pua'a siyen huárini, aj pu 'i Dios ajta huateáturaasin vejli'i mú'ejmi jemi. Setá'aj caí ché'e ti'ti jín a'ij rájca ti a'ij pua'a seijre'e, mi sej até'itzae'ara í Dios jemi. Seajta, setá'aj raatátuiire'en í á'amuaxiejniu'uca í

Dios jemi ti ij a'ín ayén huateúra'ate'en mú'ejmi, mi sej siyen ruseijrata sej nu'u caí ti'itij jín até'itzea'ara í Dios jemi.

⁹ Setá'aj a'ij pua'a te'utaújmu'a'ati se'íjna jime'e í sej jín auteájturaa í Dios jemi, setá'aj seajta huataújxieemiste'en, seajta huaújyeinixi'ín. Setá'aj caí ché'e siyen ti'itij jín na'anaa sino setá'aj siyen huataújxieemiste'en se'íjna jime'e a'ij sej sejmí'i rijcaa. Setá'aj seajta caí ché'e huá'a jemi rutémua'ave'e sino ché'e ayén a'ij pua'a amuaatá'asti.

¹⁰ Setá'aj siyen ruyeine setira'ará'astijre'en í tavástara'a jemi. Ti pua'a siyen huárini, aj pu 'i rí'i tejámuaatétuaasin.

Tej nu'u caí rá'axijte'e í ta'ihuaara'a

¹¹ Caxu a'ij pua'a tiú'ujxajta seij seajta seij, ne'ihuaamua'a, a'iné ti pua'a ja'ati ayén a'ij pua'a tí'ijxajta í ru'ihuaara'a, na'ari ayén rá'axijte'e, a'íi pu ajta a'ij pua'a tí'ijxa a'íjna í yu'uxari í mej jín tí'ajta. A'íi pu ajta ayén ruseij raaxí'epi'intare ti caí ché'e ti'iti vaire'e a'íjna í niuucari. Seajta mú'een, ti pua'a siyen rujímua'a sena'a raaxí'epi'intare'en ti caí ché'e ti'iti vaire'e í niuucari í mej jín tí'ajta, caxu ché'e siyen rá'astijre'e a'ij ti tiraavíjte'e sino xu'uri siyen huaújruu tíj a'íime í mej tí'ixi'epi'intare'e.

¹² Mi ajta, seij pu'u a'ín pú'een ti ayén raateájtuaa a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta. Ajta, a'íi pu a'ín pú'een ti ajta seij na'a ayén tí'ixi'epi'intare'e. A'íi pu'u na'a raayí'iti ti amua'irájtuaani, ajta ayén che'atá na'a, a'íi pu'u na'a raayí'iti ti amua'antipúa'ajte'en. Ti pua'a ayén, ¿a'iné 'een jín

piyen tí'imua'atze pej pe'íjna jín anti'amua'aree pe'íjna jime'e pej piyen rá'axijte'e í a'ihuáara'a?

Tej nu'u caí ramua'aree a'ij ti te'emé'e a'ame

¹³ Rí'í xu'u mú'een, mi sej siyen tí'ixaxa'a tíjín sej nu'u se'uun á'uju'u xá'aju'un íjii nusu ruijmua'a já'ahua'a chajta'a jetze, sej nu'u se'uun siyen á'ateeri a'achú cumu se'íj nine'ira'a sej ti'itij jín teja'umuári'en sej si se'íjna jín tumin huamuá'itín.

¹⁴ Ayeé xu tí'ixaxa'a a'ij sej huárini.

Mi seajta mú'een, caxu ramua'aree a'ij ti té'eme ruijmua'a, ti pua'a seuj ruuri xá'aju'un nusu secaí. Ayeé xu 'een tíj a'íjna píxcaari ti a'atzu a'ateevi'i huatase'íjre'esin, ajta á'íyen a'upuá'arixi'isin.

¹⁵ A'íj pu jín ayén tiraavíjte'e sej siyen tiu'utaxáj yee ti pua'a nu'u a'íin tavástar'a ayén amu-atá'acare'en, sej siyen ruuri huateáturaasin, aj xu si seajta siyen huárini ti'iti jime'e nusu í se'íj jime'e.

¹⁶ Mi seajta mú'een, caxu siyen tí'ixaxa'a sino ayée xu á'ujtzaahuat'e se'íjna jime'e a'ij sej rujímua'a sena'a a'ij tirájteu. A'íjna í sej jín á'ujtzaahuat'e, tíj na'a pua'amé ti ayén 'een, ayée pu a'ij pua'a se'íjre'e í Dios jemi.

¹⁷ Ajta, ja'ati ti na'a ti ayén rú'umua'aree a'ij ti tiraavíjte'e ti ayén huárini ti'iti jime'e, a'í pu auteáturaasin í Dios jemi ti pua'a caí ayén huárini.

5

Miché'e nu'u rí'í tiráanamua a'íime í mej chíjteaani pú'een

¹ Rí'í xu'u mú'een, mi sej chíjteaani pú'een. Setá'aj huaújyeine, seajta ruxieemíjte'e huajíjhua

se'íjna jime'e ti t'n ari a'ájna teja'uré'enejsin a'ájna xicáara'an jetze sej jetzen rajpuaítzi xá'aju'un.

² Pu'uri tí'ipeti tíj na'a í sej seri tí'ijseij á sej é'eche. Ajta, í tejá'amuacixu, mu'uri tí'iráaci'ixi a'íime í tejpuási.

³ Ajta pu'uri tiu'uteújchuitaamua a'íjna í oro í sej jeíhua rájcha'íi. Ajta a'íjna í plata í sej seajta tí'ijseij, ayée pu che'atá na'a tiu'uteújchuitaamua.

Ajta a'íjna ti j'n tiu'uteújchuitaamua, a'í pu rusej amuaatéxajta, ajta tí'ij ayén amuá'axijte'e, ayée pu che'atá na'a á'amuaruuren tíj taij ti raateátaiira í á'amuahua'ira'a. Ayee xu se'íjna j'n tí'ijseij ti jeíhua huáp'i tí'ijnajche sej si se'íjna j'n hu-ataújtemua'ave'en íjii ti nain ari te'entipúa'ajte.

⁴ Mi seajta mú'een, ayée xu hua'itzi j'n huá'ari'iri'i í mej raamuá'iti í teteca, í mej tiu'uré'eveijcheca'a í á'amuavi'ira'ata'a. Ajta a'ín tavástara'a pu'uri ramua'aree a'ij sej huaríj a'iné a'ín ti nain j'n antiújmua'aree pu'uri huá'unamuajri'i í mej me'íjna j'n runiúuste'e a'íime í mej tí'imuari'eca'a mú'ejmi jemi.

⁵ Ayee pu caí tí'itij tejamuá'aturaate'e, siyen ruxiéehua tí'itéchejca'a íiyen chaanaca japua. Ayee xu che'atá sena'a ruxiéehua tí'icua'acare'e. Cu xiee sej tiú'ujci'imate'e mej mi amuaacui'ini tíj viseáaru'u ti teáruu.

⁶ Mú'een xu seajta ra'uxíjte, seajta raajé'ica se'íjna ti r'íi tí'itiújcha'íica'a. Ajta a'ín, capu a'atzu amuaatá'ijmijri'i.

Ca'aníjra'a pu hua'utá'asin mej mi temua'a naa te'utáviicua'i

⁷ A'íj xu j'n ne'ihuaamua'a, setá'aj temua'a naa te'utáviicua'i ajta na'a caí yé uvé'enen í tavástara'a.

Casi'i, autámua'areeri'i a'ij ti ríci a'íjna ti chuej japua tí'imijhuaca. Ayee pu rachú'eve'e ajta na'a caí tiú'ucüre a'íjna ti ájninei á chuaata'a, ti ij ayén ra'ancuré'an í táca'ira'an ti jeíhua huápi'i ruxe'eve'e. Ayee pu rachú'eve'e mej autejhuini mej huatéviiye a'ájna víita'ari tzajta'a, ajta mat'íj atácheni.

⁸ Setá'aj siyen che'atá sena'a rachú'eve'en. Setá'aj huateújca'anen í a'amua tzajta'a, a'iné pu'uri t'n yé uvé'enejsin a'íjna í tavástar'a.

⁹ Caxu a'ij pua'a tiú'ujxajta seij seajta seij, ne'ihuaamua'a, ti ij caí Dios ayén che'atá na'a amua'uxíjte'en mú'ejmi. Rí'i xu'u mú'een, a'iné pu'uri t'n yé uvé'enejsin a'íjna ti ayén tí'ixi'epi'intare'e.

¹⁰ Setá'aj siyen hua'utámua'aree se'ímej í mej tí'ixaxa'ata'a í tavástar'a jetze me'ecan. Setá'aj siyen tiráari'iren se'íme jemi a'ij mej huaríj me'íjna jime'e mej te'utáviicua'iri'i í mej jín rajpuaíjtzica'a.

¹¹ Casi'i, xa'utámua'areeri'i mú'een. Ayee pu titá'amitiejte'e ti Dios rí'i tihua'utá'a a'ímej í mej tí'itij jín te'utáviicua'iri'i. Xu'uri ráamua'areeri'i se'íjna í ti jín te'utáviicua'iri'i a'íjna í Job teecan. Seajta, xu'uri ráamua'areeri'i a'ij ti tí'iti jín tavástar'a ayén tiraaxí'epi'intari'iri'i a'íjna jemi, ti a'ín tavástar'a ayén rí'i tirájcha'íi já'araa, ajta ayén rá'ancu'uvajxi.

Seica í niuucari ti jín ca'aníjra'a hua'atá'aca

¹² Ajta, a'ii pu a'ín pú'een ti jaítze'e ruxe'eve'e, ne'ihuaamua'a, sej caí tí'itij jín te'ataújratzi'iracare'en, caxu siyen rijca í ta japua ti é'eme'ecan jime'e, nusu í chaanaca jime'e, ni

caxu ti'iti jime'e sino ché'e ayén éene'e á'ara'ani. Ti pua'a siyen raataxáj yee “jee”, ché'e ayén teja'uré'enen. Na'ari, ti pua'a siyen raataxáj yee “capu”, ché'e ajta ayén teja'uré'enen. Ayee xu a'íjna jín huárini ti ij caí Dios ayén ama'uxíjte'en.

¹³ Ti pua'a sej ti mú'ejmi jetze ajtémecan ayén rajpuaíjzi, ché'e a'ín ayén huatéjniuuni í Dios jemi tí'ij Dios ayén rá'ancu'uvajxi'ín. Na'ari ti pua'a sej ayén rutémua'ave'e, ché'e a'ín chuiicari jín rí'í tiraatá'acare'en í Dios.

¹⁴ Ti pua'a sej ti mú'ejmi jetze ajtémecan ayén tí'icui'ícaa, ché'e a'ín hua'utájeeve a'ímej í vaujsi í mej teyujta'a tí'ivaire'e mej mi me'íjna jín huatéjniuuni, mej mi majta niuucajtze'en í tavástar'a miyen ra'avé'ehuaate'en me'íjna í já'ara'ara'an a'íjna í aceituuna.

¹⁵ Ti pua'a miyen té'atzaahuat'e muaatéjniuuni, ayée pu a'íjna jín Dios ayén ru'irátuaasin a'íjna ti tí'icui'íca'a. Tavástar'a pu xaa rarújte'en, ajta ayén tiraatá'uuni'ira ti pua'a a'ín ja'ati ti'itij jín auteájturaa í jemin.

¹⁶ A'íj pu jín, setá'aj siyen a'ij tiu'utaxáj sej seajta sej í sej jín auteájturaa í Dios jemi, seajta siyen huatéjniuuni sej jime'e, seajta sej, ti ij Dios ayén amuaarújte'en.

Jee xaa ne'u, jé'ecan pu tí'ivaire'e ti'itij jime'e ti pua'a ja'ati ti urarí'ene'acan jín seijre'e ayén huatéjniuuni í Dios jemi.

¹⁷ Ajta a'íjna í Elías, ayée pu che'atá na'a ti'iteáataca'a tetíj iteen. Ajta, ca'anín pu jín huatéjniuuve'e mej caí huatéviiye. A'íj pu jín, ayén á'atee a'achú cumu huaíca nine'ira'a japuan já'ita'a mej caí huáviiyeca'a.

¹⁸ Tí'iquí ajtahua'a huatéeniu. Majta á'iyen huaténiyeca'a. Ajta a'ín ti tiu'uhuásti'ihuaca'a á chuaata'a ayén tiú'ucireca'a.

¹⁹ Ne'ihuaamua'a, ayée nu tejá'amua'ixaate'e. Ti pua'a ja'ati ayén ruhuárita'a ti'icáame ti ij caí ché'e ayén té'atzaahuaté'e, ayée pu té'eme ti pua'a seij ayén raatémua'itin tí'ij ajtahua'a té'antzaahuaté'en.

²⁰ Ja'ati ti na'a ti ayén raatémua'itin a'ijna ti auteájturaa í Dios jemi ti ij a'ín ayén raatapuá'ajta a'ijna ti jín até'itzea'ara, a'í pu ayén raatévaire'esin a'ijna jime'e ti caí yá'uríeeni í ruxíejniu'uca ti jín ruuri. A'í pu ajta a'ijna jín ayén huárini ti jeíhua huápi'i tiraatá'uuni'i a'ijna í Dios a'ijna ti jín auteájturaa í jemin.

Ayee pu'u xaa. Antipúa'areca'a.

**I niuucari ti jejcua, ti ajta jime'en ra'axa
a'ijna i tavastara'a, i Ciriistu'u ti ji'i Jesús ti
tu'irájtuaa**

**New Testament in Cora, El Nayar Presidio De Los
Reyes; crn (MX:crn:Cora, El Nayar)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, El Nayar

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cora, Presidio de los Reyes [crn], Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cora, El Nayar

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

10f6cd13-ea38-5c62-beee-25cf942ce3aa